

р. Лукомка бярэ пачатак каля вытокаў Бабра — прытока Бярэзіны, дзе мог быць старажытны волак. Гэты шлях: Балтыйскае мора — Заходняя Дзвіна — р. Ула — р. Лукомка — воз. Сялява — р. Калодніца — волак — р. Бобр — р. Бярэзіна — р. Днепр — Чорнае мора меў мясцовае значэнне, бо галоўная магістраль ішла з Заходняй Дзвіны на Днепр праз Смаленск. Але ён меў вялізнае значэнне для эканамічнага развіцця тэрыторыі, рассялення тут людзей. Аб гандлёвым шляху, які тут праходзіў, напамінаюць скарбы, знойдзеныя ля в. Стражавічы, дзе захаваліся залатыя і сярэбраныя рэчы, арабскія і заходнееўрапейскія манеты.

Як сведчыць беларускі археолаг Г. В. Штыхаў, «немногие городища относятся к IX — началу X веков (Полоцк, Витебск, Лукомль, Браслав)». (Штыхаў Г. В. Города Полоцкой земли (IX—XIII стст.). Мн., 1978. С. 8).

Тэрыторыя Чашніччыны мае самую адметную, толькі для яе характэрную рысу сівой мінуўшчыны — на ёй у старажытнасці мясціліся два ўдзельныя княствы — Лукомскае і Чарэйскае (гл. асобныя артыкулы).

Археалагічныя помнікі на тэрыторыі раёна

Да археалагічных помнікаў адносяцца стаянкі, гарадзішчы, селішчы, курганы і курганныя могільнікі, каменныя крыжы, манетна-рэчавыя скарбы. На тэрыторыі раёна маюцца 44 археалагічныя помнікі, у тым ліку 16 — рэспубліканскага значэння.

Цікавымі з'яўляюцца гарадзішчы, селішчы, курганы і курганныя могільнікі ля в. Лукомль. Комплекс археалагічных помнікаў у 1886 г. даследаваў Е. Р. Раманаў, у 1930 г. — А. Дз. Каваленя, у 1956 г. — Л. В. Аляксеў, у 1966—1969, 1971, 1973—1974 гг. — Г. В. Штыхаў і інш.

У раёне гарадзішчы знаходзяцца ля вёсак Малая Вядрэнь Акцябрскага сель-

савета, Чорная Лаза — Латыгаліцкага сельсавета, Ясяноўкі — Новазаранскага сельсавета, Гара — Чарэйскага сельсавета. Усе яны адносяцца да V ст. да н. э. — V ст. н. э. У в. Лукомль ёсць гарадзішча старажытнага горада, якое адносіцца да эпохі ранняга жалезнага веку і ранняга феадалізму.

Акрамя гэтага, гарадзішчы знойдзены ля вёсак Грынькі Кругліцкага сельсавета, Рудніца — Лукомскага сельсавета і Дварэц — Празямлянскага сельсавета.

Знойдзены 2 селішчы ў в. Лукомль і ля в. Падрэзы Іванскага сельсавета.

Курганы і курганныя могільнікі знаходзяцца ля вёсак Антаполле, Рыжанкі і Слабодка Антапольскага сельсавета, Іванск і Трылесіна — Іванскага сельсавета, Аўсянікі і Грынькі — Кругліцкага сельсавета, Чорная Лаза — Латыгаліцкага сельсавета, Лукомль, Слабодка і Старыя Лаўкі — Лукомскага сельсавета, Гогалеўка, Сіманавічы і Стаўбцы — Новазаранскага сельсавета, Закур'е і Пачаевічы — Пачаевіцкага сельсавета, Бор, Васькаўшчына, Дварэц, Запружаны — Празямлянскага сельсавета, Гара — Чарэйскага сельсавета.

Каменныя крыжы знойдзены ля вёсак Малая Вядрэнь Акцябрскага сельсавета, Гілі і Кажары — Пачаевіцкага сельсавета і в. Гара — Чарэйскага сельсавета.

Старажытная стаянка. На Пд ад в. Старыя Лаўкі на мысе левага берага Лукомкі ў 1930 г. А. Дз. Каваленя выявіў стаянку Гарадок, якую ў 1967 г. даследаваў І. М. Ціханенкаў і ў 1981 г. абследаваў Э. А. Зайкоўскі. Было раскапана 200 м² плошчы. Культурны пласт з светла-жоўтага зярністага пяску і цёмна-карычневага пясчанага супеску. Знойдзены крамянёвыя мікралітычныя скрабкі, наканечнікі стрэл, разцы, нажы і ножападобныя пласціны, укладышы, трапецападобныя прылады працы. Выяўлены 6 агнішчаў у выглядзе паглыбленых на 0,3—0,5 м у мацярык ям, запоўненых попельна-вугальнай масай. Кераміка двух відаў: порыстая, дрэнна